

Závěrečná zpráva o působení v Budyšíně v roce 2011 – 2012

Mgr. Pavel Šlechta

Horní Lužice má tradičně mnoho kontaktů do České republiky, které jsou hlavně na přátelské osobní a kulturní bázi. Na Lužici je stále ještě několik vesniček, kde český návštěvník nepotřebuje tlumočníka a domluví se zde i pouze za pomoci češtiny. Lužičtí Srbové – nejmenší slovanský národ – čelí již po staletí silné germanizaci a v tomto nerovném boji jim jistě dodává optimizmus pomoc ze sousední České republiky.

Na Lužici působím jako lektor a moje situace je rozdílná od ostatních lektorů vyslaných MŠMT, protože Lužičtí Srbové jsou svébytným národem a čeština a česká kultura pomáhá hlavně v motivaci a jako vzor k udržení vlastních dvou jazyků – hornolužické a dolnolužické srbštiny.

Mojí stěžejní činností je výuka češtiny. Výuka probíhá na všech srbských základních školách a kromě toho nabízím týdně i dva večerní kurzy pro dospělé, o prázdninách se i letos bude konat intenzivní prázdninový kurz češtiny pro vysokoškolské studenty. Vedle činnosti učitelské ještě pomáhám s organizováním česko – lužickosrbských styků a výměn v oblasti kultury a institucí.

Lužičtí Srbové mají v současné době v oblasti Horní Lužice šest základních škol. Jedná se o školy v Budyšíně (Bautzen), Chrosčicích (Crostwitz), Pančicích (Panschwitz-Kuckau), Ralbicích (Ralbitz), Worklecích (Räckelwitz) a Radworu (Radibor). Na všech těchto srbských školách platí jako dorozumívací řeč srbština, na některých méně a na některých více konsekventně.

V Chrosčicích mají děti od druhé třídy povinnou výuku českého jazyka a tato výuka trvá až do posledního ročníku základní školy (ve spolkové zemi Sasko trvá základní škola pouze do 4. třídy a poté děti přecházejí na gymnázium nebo na střední školu). Na ostatních srbských školách je čeština nepovinná a je nabízena v rámci celodenního vzdělávání a kroužků.

Děti mají o češtinu velký zájem a i jejich rodiče vidí, že dětem osvojování češtiny pomáhá i při používání lužické srbštiny. Pro tak malé děti bohužel neexistuje žádná učebnice češtiny jako cizího jazyka a proto používám vlastní pracovní listy a hodiny se snažím pro děti zpříjemňovat i nejrůznějšími hrami a modelovými situacemi.

Vedle výuky češtiny na základních školách nabízím i dva kurzy češtiny pro dospělé. Každý čtvrtek probíhá v Chrosčicích kurz čeština C1. Jedná se o kurz pro silně pokročilé a kurz navštěvuje standardně přibližně 7 Srbů z Chrosčic a blízkého okolí. Chrosčicy jsou jednou z „nejsrbštějších“ vesnic na Lužici. V každodenním životě srbštinu v této vesničce používá okolo 90 procent obyvatel. O češtinu by určitě mělo zájem i více účastníků, ale převážně zemědělské obyvatelstvo na pravidelnou docházku těžko hledá svůj čas, který je vedle práce a starostí o velký počet potomků ještě plný nejrůznějších kulturních koníčků. Ve výuce používám opět vlastní pracovní listy a texty, protože učebnice češtiny pro Lužické Srby neexistuje a učebnicím s německými texty se snažíme vyhnout. Dvouhodinový kurz češtiny probíhá týdně i v Srbském domě v Budyšině. Zde kurz navštěvuje v současné době okolo 10 účastníků.

Vedle učení pomáhám i s organizací partnerství škol. Téměř každá srbská škola má podobnou partnerskou školu v České republice. Školy si navzájem dopisují a podle možností se konají i vzájemné návštěvy žáků a pedagogů. Letos jela například škola z Ralbic do Mělníka a čtvrtý ročník z Chrosčic navštívil Prahu. Při tomto partnerství aktivně pomáhám jak s praktickou organizací výměn, ale i při zajišťování potřebných financí přes Česko – německý fond budoucnosti. Bohatá kulturní výměna není pouze v oblasti školství, ale i v mnoha jiných oblastech, ve kterých pomáhám s kontakty s českými partnery. V roce 2012 se na Lužici uskutečnilo Mistrovství Evropy národnostních menšin a tato sportovní kulturní událost si vyžádala velké úsilí všech organizátorů.

Věkový průměr na Lužici je poměrně vysoký. Je to dáno i neexistencí vysokých škol – jediná sorabistika v Německu funguje v Lipsku. Abych mohl češtinou oslovit i vysokoškolské studenty, organizujeme ve spolupráci s Jazykovým centrem „Witaj“ každým rokem intenzivní kurz češtiny. Kurzy se konají tradičně na faře v Chrosčicích a vedle denní výuky v rozsahu 6 hodin následují nejrůznější přednášky osobností z České republiky. Loňský týdenní jazykový kurz byl zakončen exkurzí do Ústí nad Labem, kde jsme byli s účastníky přijati na univerzitu a zajímavé severočeské město jsme měli možnost poznat i za pomoci místních studentů.

Mým velkým koníčkem je dechová hudba, která má zde na Lužici velkou tradici. Není svatby, nebo vesnických oslav, kde by nezahrála nějaká dechovka. V repertoáru místních kapel jsou hlavně české a moravské skladby, které jsou i mnohdy v češtině zpívané. Při organizaci, ale i vystoupeních místních souborů, ze srdce rád pomáhám, nejraději za partem první křídlovky.

Zima na Lužici, aneb kousek od Prahy

Tradiční kácení májky